

УДК 378.046-021.68-044.255"200" (477.82)

Н. С. Пушкар,
старший викладач кафедри теорії та методик викладання
шкільних предметів у 2000–2009 роках, народний вчитель України

Ідеї, науково-методичні знахідки, втілення

Key words: conference, festival, club, studio, school, pedagogical readings, stock, experimental laboratory.

Розкрито діяльність кафедри теорії та методик викладання шкільних предметів Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти в 2000–2009 рр.

Ключові слова: конференція, фестиваль, клуб, студія, школа, педагогічні читання, семінар, акція, авторська лабораторія.

Pushkar N. S. Ideas, Scientific and Methodological Finds, Creation.

Activities of the theory and methods teaching of school subjects department of Volyn In-Service Teacher Training Institute (2000–2009) are opened.

Модернізація освіти завжди передбачала модернізацію змісту шкільної освіти, перебудову її структури, пошук і впровадження інноваційних технологій у навчально-виховний процес.

Серед першочергових проблем, які вирішувала освіта України в першому десятилітті XXI століття, виокремлюється проблема всесторонньо розвинутої компетентнісної особистості, готової до самореалізації і самовдосконалення у дорослому житті.

Допомогти реалізувати державну освітню стратегію, відшукати ефективні шляхи навчання, розвитку та виховання школярів покликаний Волинський інститут післядипломної педагогічної освіти. Це заклад, створений для ефективного допомоги вчителю щодо його фахової, педагогічної, методичної перепідготовки відповідно до вимог освіти на кожному її новому етапі.

Упродовж першого десятиріччя XXI століття під керівництвом ректора Ганни Семенівни Маслай роботу інституту було спрямовано на пошук ефективного навчання дорослих під час курсової перепідготовки педагогічних кадрів відповідно до державної стратегії розвитку освіти. Проводилися науково-практичні конференції, виїзні семінари в межах області, круглі столи, різного роду тренінги, працювали обласні творчі групи з питань інноваційних підходів до навчально-виховного процесу загальноосвітніх навчальних закладів різного роду.

Велику роботу в цьому напрямку проводили методисти, відділи, кафедри. Активно працювала, зокрема, кафедра теорії та методик викладання шкільних предметів під керівництвом Геннадія Васильовича Бондаренка. Я ж у 2000–2009 роках була старшим викладачем цієї кафедри.

На її засіданнях розглядалися різного роду актуальні питання щодо пошуку шляхів роботи зі слухачами, удосконалення шкільної освіти,

заслуховувалися звіти викладачів, проводилися огляди педагогічних новин тощо. Завідувач звітував перед колегією інституту за виконану кафедрою роботу.

Своїми напрацюваннями викладачі кафедри ділилися на всеукраїнських конференціях, які проводилися на базі інституту: «Духовність особистості: методологічні та методичні аспекти» (2003), «Розвиток професійної компетентності педагогічних працівників в умовах модернізації освіти» (2005), «Забезпечення якості освіти в загальноосвітніх навчальних закладах» (2008), на обласних та районних конференціях.

За ініціативою Г. В. Бондаренка щороку проводилися наукові історико-краєзнавчі конференції «Минуле і сучасне Волині та Полісся», присвячені Ковельщині (2003), Маневиччині (2004), Луцькому району (2007), розвитку бібліотечної справи в краї (2005) та ін. Члени кафедри брали в них активну участь. Матеріали конференції видавалися, результати публікувались у віснику «Педагогічний пошук».

Велика увага приділялась участі членів кафедри теорії та методик викладання шкільних предметів в обласних семінарах: «Науково-дослідницька робота в школах нового типу» (Луцьк, 2002), «Інноваційні технології навчання» (Горохів, 2002), «Поєднання традиційних і нетрадиційних форм навчання на уроках предметів природничого циклу» (Ковель, 2003), «Зміст діяльності педагогів в умовах проектних виховних модулів» (Луцьк, 2005), «Профорієнтаційна діяльність в змісті профільної школи» (Луцьк, 2007), «Проектна діяльність як шлях до формування громадянських почуттів у старшокласників» (Луцьк, 2009) та ін.

Активну участь члени кафедри брали у фестивалі педагогічних ідей для методистів (Новолинськ, 2002), засіданні клубу «Педагогічна палітра» з теми «Підготовка вчителя до впровадження педагогічних технологій» (Локачі, 2003), засіданні учительської

3 ювілеєм!

студії «Інтелектуальна гра: пізнання, розуміння, підготовка до життя» (Луцьк, 2005), засіданні школи молодого педагога «Шляхи становлення вчителя» (Луцьк, 2005), обласних педагогічних читаннях «Розвиток освіти і педагогічної думки на Волині» (ВІППО, 2006), проблемному семінарі для молодих учителів «Особливості змісту та структури сучасного уроку» (ВІППО, 2008) та багато інших. Члени кафедри тісно співпрацювали з обласними та районними відділами освіти, кафедрами та відділами ВІППО, факультетами інших вишів та загальноосвітніми навчальними закладами різного типу.

Наприклад, здійснювалися виїзди викладачів кафедри в окремі навчальні заклади за їх запитом (ЗОШ № 1 м. Ківерці, 2002; смт Локачі, 2003; ЗОШ № 9 м. Луцька 2004; с. Чорниж Маневецького району, 2005; м. Камінь-Каширський, 2008 та ін.). Це давало змогу донести нові ідеї на місця, до вчителів конкретних навчальних закладів, отримати зворотний зв'язок щодо реалізації задумів викладачів кафедри під час курсової перепідготовки кадрів, більш ефективно працювати в напрямі реалізації завдань освіти, поєднуючи науку з практикою.

За ініціативою кафедри природничих дисциплін Луцького міського управління освіти при кафедрі теорії та методик викладання шкільних предметів ВІППО працювала міська творча група вчителів географії під керівництвом Алли Вікторівни Дьоміної та Людмили Олександрівни Щоголевої. Результатом роботи стало видання методичних рекомендацій для учителів географії «Спрямування критичного мислення на розвиток креативності на уроках географії» (2002) та «Розвиток творчих здібностей учнів на уроках географії: методи та прийоми» (2003).

Починаючи з 2004 року, за підтримки проректора з наукової роботи Г. Д. Романчук при кафедрі була організована робота обласної творчої групи під керівництвом А. В. Дьоміної та Н. С. Пушкар. Спочатку вона об'єднувала вчителів географії області, а пізніше – різних фахів. Результати роботи були апробовані, а матеріали узагальнені: у збірнику «Моделювання навчальної діяльності учнів з використанням різномірних завдань» (2004), «Дидактична гра: пізнання, розуміння, соціальний досвід» (2005), у методичному посібнику «Взаємодія вчителя та учня в проектній площині» (2005) та методичних порадах «Інтелектуальні уміння» (2007). Це було великою допомогою вчителів у підвищенні ефективності та якості навчально-виховного процесу.

Членами кафедри розроблялися лекції та практичні заняття для роботи зі слухачами курсів підвищення кваліфікації з актуальних питань навчально-виховного процесу. Це допомагало вчителям у пошуку нових підходів до моделювання уроків, факультативних занять, організації літньої практики, здійсненні позакласної роботи тощо.

Велика роль приділялася праці кожного викладача над науковою

темою. Зокрема, була розроблена і втілена тема «Впровадження проектної технології в практику роботи з дорослими та учнями». Створений спецкурс для роботи з курсантами дав можливість учителям опанувати проектну технологію навчання. За пропозицією проректора Г. Д. Романчук було розроблено з учнями Луцької загальноосвітньої школи № 16 проект у рамках суспільної Акції школярів України «Громадянин» («Недостатнє озеленення шкільної садиби»). Учні здобули перемогу в Києві (2002). Досвід роботи над учнівськими проектами опубліковано в «Педагогічному пошуку» (Пушкар Н. С. Екологічні проекти. – 2003. – № 2). Ми проводили семінари-практикуми для директорів та заступників директорів, методистів, учителів у ВІППО та міські (Луцьк, Нововолинськ), районні (м. Ківерці, смт Локачі) семінари з питань проектної діяльності школярів. Це давало можливість учителям області більше вникнути в цю технологію.

Участь членів кафедри у Всеукраїнському науково-пошуковому семінарі «Метод проектів: традиції і перспективи, життєві результати» (м. Київ, лицей № 51, 2003) сприяла поширенню досвіду серед учителів області та працівників ВІППО. Практичним кроком запровадження методу проектів у навчально-виховний процес стало проведення акції «Я – господар своєї школи» (за спільною ініціативою ВІППО, громадської організації РЕМЕС під патронатом управління освіти і науки облдержадміністрації, за підтримки управління у справах сім'ї та молоді ОДА і редакції учнівської газети «Бриз»). В інституті під керівництвом Г. Д. Романчук та А. В. Дьоміної підбито підсумки конкурсу у вигляді свята «Молодь діє», в якому взяли участь учні та вчителі навчальних закладів області. Газета «Бриз» друкувала кращі проекти школярів. Це стало поштовхом для організації Луцьким міським управлінням освіти впродовж шести років конкурсу учнівських проектів «Я – житель Луцька. Я – господар в нім» (відповідальна Світлана Юрченко).

Тісно співпрацював із кафедрою методичний кабінет Локачинської райдержадміністрації (завідувач

Переможці акції «Громадянин» (2003 р.)

Валентина Журавлюк). На запит методичного кабінету працівники кафедри провели семінари-практикуми з учителями, працівниками позашкільних закладів, педагогами-організаторами учнівської молоді, які навчалися мистецтва складання проектів і впровадження проектної технології в навчально-виховний процес. Учні Затурцівської загальноосвітньої школи (консультант Є. П. Марченко) стали переможцями конкурсу (проект «Врятуймо шкільні каштани»). Сьогодні ця школа є базовою в Локачинському районі з проектної діяльності школярів.

Працюючи над суспільними проектами, учні отримали практичні навички повсякденного громадянського досвіду: партнерства та взаєморозуміння, лідерства та ініціативності, відповідальності та реалізації планів.

Семінари-практикуми в районах дали емкисний результат: проектна діяльність школярів увійшла у навчальні заклади Волині. Розроблялися проекти у виховній роботі. Так, в Луцькій загальноосвітній школі I–III ст. № 16 розробили учительський проект виховної роботи «Мої досягнення – наші досягнення», який мав на меті визначення учня класу за результатами навчання першого півріччя. Цей проект був реалізований (запрошено класних керівників навчальних закладів м. Луцька). Проведено обласні семінари-практикуми для класних керівників. Чимало проектів виконали учні області: відкриття музею, збереження водойм, допомога дітям-інвалідам, створення кабінетів тощо.

Проектні технології почали впроваджуватися в роботу методичних об'єднань навчальних закладів. Наприклад, методоб'єднання Луцької загальноосвітньої школи I–III ст. № 16 (керівник І. В. Скороход) працювало над проблемою «Можливості методу проектів у вивченні природничих дисциплін». Членами об'єднання розроблялися учнівські проекти, уроки та позакласні заходи, які включали проектну діяльність школярів.

Методика впровадження проектної технології розглядалася не тільки на лекціях і практичних заняттях зі слухачами курсової перепідготовки, але й на виїзних семінарах у районах. Вивчалася

дотримання принципу наступності в проектній діяльності (курс «Я і Україна»), обговорювалися проблеми з учителями початкової ланки навчання, моделювалася проектна діяльність учнів.

Матеріали роботи обласної творчої групи публікувалися в журналі «Школа», газеті «Сільський час». Виконання завдань за системою «Інтел» («Навчання для майбутнього») сприяло поглибленню знань учителів зі згаданої проблематики.

Упроваджувалися проектні технології в роботу з обдарованими учнями, гуртківцями, юними географами під час навчальної літньої практики. Досвід поширювався через відкриті засідання природничої секції шкільної філії МНТ «Ерудит» (Луцька ЗОШ I–III ст. № 16) для вчителів м. Луцька та області, через публікації у фаховій газеті «Краєзнавство. Географія. Туризм», видання наукових праць тощо.

Напрацювання на кафедрі теорії та методик викладання шкільних предметів ВІППО дали імпульс для організації роботи обласної авторської лабораторії, яка працює з ініціативи відділу новацій і передових педагогічних технологій інституту (І. В. Шинкарук) на базі вищезазначеного закладу з 2010 року (керівник Н. С. Пушкар). Результатом напрацювань стали узагальнені матеріали досліджень: методичні розробки «Географія: навчання і розвиток учнів через проектну діяльність» (2011) за результатами спільних досліджень обласної авторської лабораторії та методичного об'єднання КЗ «Луцька ЗОШ I–III ст. № 16», у рамках педагогічного проекту видано методичні рекомендації «Сучасний урок природничих дисциплін» (2012).

В управлінні освіти Луцької міської ради, починаючи з 2003 року (відповідальна методист Л. Б. Сушик) склався досвід роботи вчителів географії щодо їх участі в довгостроковому проекті, який передбачав вивчення України (у т. ч. Волині) через власні польові дослідження. Матеріали щорічного дослідження узагальнюються, ними забезпечуються навчальні заклади (методичні рекомендації, електронні носії інформації) для використання учителями в навчально-виховному процесі. Цей досвід поширювався в межах України.

Таким чином, та велика робота, яку спрямовувало керівництво Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти та реалізовувала кафедра теорії та методик викладання шкільних предметів, проросла буйними сходами. Згадуючи слова А. Маслоу: «Ми повинні навчити людей бути креативними ... щоб вони могли прийняти нове, вміли імпровізувати...», можемо ствердно сказати: ВІППО сформував нового вчителя, який продовжує формувати нового учня, здатного до самоудосконалення та самореалізації в майбутньому, здатного змінювати світ на краще.

На засіданні краєзнавчого гуртка